

Familia *Ericaceae*, quinta parte

Paco Bañobre

Á esquerda *Erica vagans* e á dereita *Calluna vulgaris* · Xurxo Mouriño, Santiago Corral

Continuamos en flora e fauna de Galiza falando deste grupo de plantas que, como comentabamos en anteriores entregas, son unhas das máis características que configuran a paisaxe galega. O obxectivo fundamental destes artigos é ofrecer unha visión das diferentes especies que facilite ás persoas lectoras de Cerna a súa identificación no campo.

Destacáronse nas publicacións anteriores características que axudan ao seu recoñecemento: tamaño que poden acadar, forma das follas, cor e disposición das flores, época de floración, etc. É útil tamén identificar as condicións dos hábitats e espazos que ocupan, como a humidade e acidez do solo, drenaxe, altitude, temperatura, exposición ao sol ou á influencia oceánica, aspectos que poden condicionar o crecemento e aparición das diferentes especies, así como as asociacións que establecen con outras plantas ás que acompañan.

Esta será a penúltima entrega da serie. En primeiro lugar, falamos do derradeiro exemplar —presente en Galiza— do xénero que dá nome á familia: *Erica vagans*. En segundo lugar, iniciamos a descrición de individuos que non pertencen xa a el. Serán en total catro especies que se poden atopar en distintos lugares da xeografía galega, polo que seguimos cunhas carqueixas moi comúns: *Calluna vulgaris*.

- ***Erica vagans*:** é unha queiruga que pode acadar os 80 – 100 cm de altura. Como as outras ericas, posúe follas lineares e agrupadas en verticilos, mais a diferenza doutros taxóns, en grupos de 4 – 5. Outra característica que pode servir para recoñecela é que ten as follas tan revoltas que non se ve o envés. As flores dispóñense en inflorescencias no alto das ramas formando acios mestos e oblongos

e cunha coroa de follas ao final da póla. Flor rosácea en forma de campá coas anteras claramente exertas, que sobresaen da corola. Florece de xuño a novembro. É unha das carqueixas máis escasas de Galiza. Xunto a *E. erigena* (ver primeira parte da serie), está asociada a solos derivados de rochas básicas e ultrabásicas, e a diferenza desta, ocupa lugares ben drenados de ladeiras ou ao pé dos montes. Pódese atopar só na metade norte de Galiza con clara distribución cantábrica, aspecto que comparte con *E. mackaiana*. En todo o litoral de Asturias, Cantabria e Euskadi é unha das carqueixas máis abundantes. Xunto a *E. cinerea* e *Calluna vulgaris* forma un tipo de hábitat específico, as matoqueiras secas atlánticas costeiras de *Erica vagans*.

- ***Calluna vulgaris*:** é un arbusto ramalludo e rexo cos talos deitados ou erectos de ata 100 cm de altura. A diferenza das carqueixas do xénero *Erica*, as follas son saxitadas (en forma de frecha) e dispóñense imbricadas sobre as pólas en filas de 4. Flores moi numerosas e dispostas en acios nas axilas das follas superiores cos estames incluídos. Presentan un cáliz con catro sépalos rosáceos máis longos que a corola, que é, ao igual que o cáliz, rosada e formada por 4 lóbulos. Florece entre setembro o novembro. É unhas das principais plantas que compoñen o denominado monte baixo. Moi abundante e cunha gran plasticidade ecolóxica, polo que poden atoparse desde o litoral ata a montaña, mais con clara preferencia de solos ácidos e con certa esixencia de humidade. Foi unha planta empregada como diurética e para a obtención de tinturas. O nome xenérico procede do grego *kallyno*, que significa limpar, embelecer, debido ao seu uso como vasoira.